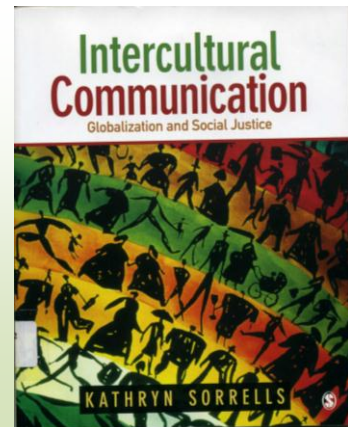

บทความวิจารณ์

Intercultural Communication: Globalization and Social Justice

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กุลพร หิรัญบุรณะ

สถาบันภาษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทคัดย่อ

บทความนี้เสนอการวิเคราะห์และวิจารณ์หนังสือเรื่อง "Intercultural Communication: Globalization and Social Justice" แต่งโดย Kathryn Sorrells (2013) รวมทั้งเสนอแนะการปรับปรุงหนังสือให้มีประโยชน์ยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม การสื่อสารข้ามวัฒนธรรม วัฒนธรรมและการสื่อสาร

Abstract

This article reviews "Intercultural Communication: Globalization and Social Justice" by Kathryn Sorrells (2013). It includes some comments and suggestions.

Key Words: Intercultural Communication, Cross-cultural communication, Culture and communication

การติดต่อสื่อสารของคนที่มาจากที่มีวัฒนธรรมแตกต่างกัน เป็นสิ่งสำคัญในสังคมโลกปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงของโลกเป็นสังคมนิยมและการเติบโตของสังคมและพัฒนาการของเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่จะช่วยให้การคมนาคมติดต่อสื่อสารกันของคนที่อยู่ห่างไกลกันและมีวัฒนธรรมที่แตกต่างกันรวดเร็วและง่ายดาย ในบริบทของโลกาภิวัตน์นี้ ดังนั้นแนวคิดและการปฏิบัติเกี่ยวกับการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมมี

ความสำคัญเนื่องจากบุคคลที่มาจากวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ย่อมมีการแสดงออกและพฤติกรรมที่แตกต่างกัน (Dahl, 2005:8) ด้วยเหตุนี้การศึกษาและการทำความเข้าใจวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ตลอดจนกระบวนการที่เกิดขึ้นในการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมจะช่วยลดความเข้าใจผิดในการสื่อสาร (Inoue, 2007:1)

แต่เดิมมีแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม (cross-cultural

communication) ว่าวัฒนธรรมที่ต่างกันของคุณสนทนาอาจทำให้เกิดปัญหาในการสื่อสาร

ทฤษฎีของการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมแบ่งวัฒนธรรมเป็น 2 แบบ คือ วัฒนธรรมแบบบริบทสูง High context culture ซึ่งมีความแตกต่างกันระหว่างคนในกลุ่มและคนนอกกลุ่ม ความหมายของคำพูดอาศัยบริบทแวดล้อมต่างๆ

ส่วนวัฒนธรรมที่ไม่ซับซ้อนมีบริบทต่ำ Low Context Culture นั้น การสื่อความหมายจะอยู่เพียงถ้อยคำที่ใช้เท่านั้น(Hall, 1981: 113, 127) ดังนั้นคุณสนทนาที่มาจากประเทศที่มีวัฒนธรรมแตกต่างกันจะต้องตระหนักถึงความแตกต่างและพยายามเรียนรู้ซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ยังมีมิติความแตกต่างอื่นๆ ที่สำคัญ (Hofstede, 2005) อาทิเช่น

1. Power Distance เป็นมิติความแตกต่างในเรื่องของอำนาจที่มีไม่เท่ากันในสังคม
2. Individualismปัจเจกนิยมคือวัฒนธรรมที่บุคคลเติบโตขึ้นจากการให้ความสำคัญกับเรื่องตนเองและครอบครัวเท่านั้นโดยไม่สนใจบุคคลอื่น
3. Collectivism ลัทธิส่วนรวมเป็นลักษณะของวัฒนธรรมที่บุคคลถูกเลี้ยงดูมาในรูปแบบของครอบครัว
4. Masculinity เป็นวัฒนธรรมที่ให้ความสำคัญกับการทำชาย การหารายได้ การยอมรับ และความก้าวหน้าให้ความสำคัญกับเรื่องของวัตถุ ตัวอย่างเช่น ญี่ปุ่น ฮังการี ออสเตรเลีย
5. Femininityเป็นวัฒนธรรมที่ให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์และคุณภาพชีวิต

6. Uncertainty Avoidance คือวัฒนธรรมที่พยายามหลีกเลี่ยงความไม่แน่นอน

ทฤษฎีที่เน้นความแตกต่างของวัฒนธรรมของประเทศต่างๆ มีข้อวิจารณ์ดังที่ David Thomas (2008) ชี้ให้เห็นว่าในการกำหนดวัฒนธรรมประจำชาติจากมิติที่มีจำนวนจำกัดและไม่ลึกซึ่งอาจทำให้อธิบายวัฒนธรรมเพียงง่ายๆ หรือพินิจเกินไป

ความสามารถในการกำหนดลักษณะวัฒนธรรมประจำชาติโดยใช้มิติจำนวนจำกัดอาจนำไปสู่การอธิบายผลของวัฒนธรรมแบบพินิจเกินไป“The ability to profile national cultures along a limited number of dimensions also opens up the possibility for a dramatic oversimplification of the effect of culture” (p.68)

Sorrells (2013:187) แสดงความเห็นแนวร่วมกับ Thomas (2008) ว่ากรอบของการแปรทางวัฒนธรรมขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมประจำชาติ ตัวอย่างเช่นมิติของ Hofstede สามารถนำไปสู่การให้ความหมายที่กว้างเกินไป และการกำหนดลักษณะประจำชาติ “frameworks of cultural variation based on national cultural culture such as Hofstede’s dimensions can lead to overgeneralization and stereotyping.”

หนังสือเรื่องIntercultural Communication: Globalization and Social Justice นี้เป็นหนังสือที่อธิบายและให้ความรู้แก่ผู้อ่านได้รู้จักแนวคิดและวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมที่ให้ตัวอย่างการแก้ข้อวิจารณ์การสื่อสารข้ามวัฒนธรรมที่แตกต่างกันได้เป็นอย่างดี ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์ของผู้เขียน ผู้เขียนกล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการเขียนหนังสือเล่มนี้ว่าเพื่อพูดถึงการศึกษาและการปฏิบัติฝึกฝน

การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมในบริบทของโลกาภิวัตน์ เพื่อให้เข้าใจและจัดการกับธรรมชาติของความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมที่แปรเปลี่ยนสร้างสรรค์ ชัดแย้ง และไม่เสมอภาคอยู่บ่อยๆ ในบริบทของโลกปัจจุบัน (Sorrells, 2013:3)

เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจแนวคิดนี้ ผู้เขียนเริ่มด้วยการบรรยายลักษณะและธรรมชาติของวัฒนธรรมที่แปรเปลี่ยน และมีหลายแง่มุม ไม่คงที่ เพื่อให้ผู้อ่านได้เข้าใจถึงความท้าทายและความซับซ้อนของการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมในบริบทของโลกาภิวัตน์ มุ่งเน้นประวัติศาสตร์และความขัดแย้งระหว่างวัฒนธรรมและอำนาจ ทบาทที่มีอยู่ในความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมทั้งในระดับประเทศและระดับโลก

แนวคิดหลักของหนังสือนี้คือ

1. กรอบแนวคิดของโลกาภิวัตน์ (A globalization framework)
2. วิธีการวิพากษ์วิจารณ์ ความยุติธรรมทางสังคม
3. การเน้นความเชื่อมโยงระหว่างระดับท้องถิ่น และระดับโลก และระดับส่วนบุคคล ระดับชุมชน และระดับประเทศ
4. การเน้น การฝึกปฏิบัติระหว่างวัฒนธรรม (intercultural praxis)

บริบทของโลกาภิวัตน์

โลกาภิวัตน์ทำให้สถานการณ์ที่มีอยู่ดาษดื่นมีความซับซ้อนนิยมด้วยสถานะของโลกที่แปรเปลี่ยน เคลื่อนไหวและปฏิสัมพันธ์ และการแลกเปลี่ยนที่มีอยู่มากมายและมีแนวโน้มที่จะมีมากขึ้นในกลุ่มคนต่างวัฒนธรรม และรูปแบบของวัฒนธรรม การพึ่งพาที่นำไปสู่ผลประโยชน์และทรัพยากรที่ต้องแบ่งปันกัน

และความตึงเครียดและความขัดแย้งที่มีมากขึ้นๆ และความไม่เสมอภาคทั้งในและนอกประเทศ และทั้งในและนอกกลุ่มคนร่วมวัฒนธรรมกัน

วิธีการวิพากษ์วิจารณ์ในบริบทของความยุติธรรมในสังคม

วิธีการนี้ให้กรอบงานที่สร้างโลกที่จะมีความเท่าเทียมและยุติธรรมในแง่สังคม การแก้ไขปัญหาของความท้าทายทั้งระดับท้องถิ่น และระดับโลกต้องอาศัยการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมทั้งสิ้น การตอบโต้ที่เป็นแนวใหม่ (นวัตกรรม) เพื่อแก้ไขปัญหาทางสังคม การเมือง และเศรษฐกิจได้พัฒนาไปในแนวทางความร่วมมือ พันธมิตรทางวัฒนธรรม

การเน้นความเชื่อมโยงระหว่างระดับท้องถิ่น และระดับโลก และกรอบการวิเคราะห์ในหลายระดับ (Multilevel Framework of Analysis)

แนวคิดหลักในการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมนี้ได้แก่ การสร้างเอกลักษณ์การสื่อสารทั้งวจนภาษา (verbal) และอวจนภาษา (nonverbal) ความแตกต่างทางวัฒนธรรม (cultural spaces) ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลรวมทั้งการโยกย้ายถิ่น การปรับตัวและความขัดแย้งระหว่างวัฒนธรรม (intercultural conflict) แนวคิดหลักเหล่านี้นำมาศึกษาหาความเชื่อมโยงและรอยต่อระหว่างความสัมพันธ์ระดับท้องถิ่นและระดับโลก ระหว่างอดีตและปัจจุบัน โดยใช้กรอบที่หลากหลายใน 3 ระดับ ได้แก่ (ระดับส่วนบุคคล) (ระดับกลุ่ม) และระดับใหญ่สุด (ระดับเศรษฐกิจและการเมือง) โดยใช้

กรณีศึกษาเพื่อศึกษาความซับซ้อนของการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมในโลกาภิวัตน์

การฝึกปฏิบัติระหว่างวัฒนธรรม (Intercultural Praxis)

ส่วนนี้ฝึกผู้อ่านเกี่ยวกับกระบวนการวิพากษ์วิจารณ์ การคิดทบทวนและการปฏิบัติ เพื่อให้ผู้อ่านได้เรียนรู้สถานการณ์ที่ซับซ้อนขัดแย้ง และท้าทายระหว่างวัฒนธรรมในบริบทของสังคมในระดับชุมชนและระดับโลก ในทุกขณะของชีวิตที่ต้องพบปะเพื่อนฝูง เพื่อนร่วมงาน ครู เจ้านาย และแม้แต่คนแปลกหน้า ไม่ว่าจะในขณะที่มีความสุขกับวัฒนธรรมร่วมสมัย และสิ่งบันเทิงอื่น ๆ หรือเวลาที่ไต่ยินไต่อ่านข้อมูลจากสื่อ หรือในชีวิตประจำวันระหว่างการเดินทาง

จุดประสงค์ของกระบวนการฝึกปฏิบัติระหว่างวัฒนธรรมนี้คือเพื่อยกระดับความรู้ความเข้าใจของการคิดวิเคราะห์แบบวิพากษ์วิจารณ์ ซึ่งนำไปสู่การปฏิบัติที่มีความรับผิดชอบด้านสังคม ในด้านการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมในบริบทของโลกาภิวัตน์ ซึ่งมีขั้นตอน 6 ขั้นตอน คือ

1. การสอบถาม (inquiry)
2. การกำหนดกรอบ (framing)
3. การกำหนดที่ตั้ง (positioning)
4. การสนทนา (dialogue)
5. การคิดใคร่ครวญ (reflection)
6. การกระทำ (action)

แนวคิดที่ได้รับจากการฝึกปฏิบัติระหว่างวัฒนธรรมทำให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจมีส่วนร่วมและร่วมแก้ปัญหาที่เกิดจากความแตกต่างของวัฒนธรรมของมิติต่างๆ ในสังคมที่เป็นโจทย์ได้ และลองแก้ปัญหาโดยการหาข้อสรุปที่นำไปสู่การปรับเปลี่ยนมุมมอง และการ

ทดลองปฏิบัติในบริบทของโลกาภิวัตน์ในด้านต่างๆ เช่น เศรษฐกิจ ธุรกิจ ทำให้สามารถมองข้ามความแตกต่างที่เป็นลักษณะแบบอย่างของวัฒนธรรมนั้น ไม่ว่าจะเป็นในด้านความแตกต่างของวัฒนธรรมหรือเอกลักษณ์ของบุคคล

โครงสร้างของหนังสือ

หนังสือนี้ประกอบด้วยบทเรียน 10 บท ซึ่ง 2 บทแรกเป็นการเสนอแนวคิดกว้างๆ ของการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมและโลกาภิวัตน์ ส่วนบทต่อไปลงในรายละเอียดด้านต่างๆ ดังนี้คือ

1. การเริ่มการสนทนา: ศึกษาระหว่างวัฒนธรรม การเริ่มสนทนา: เรียนรู้ประเด็นระหว่างวัฒนธรรม (Opening the Conversation: Studying Intercultural)
2. การเข้าใจบริบทของโลกาภิวัตน์ (Understanding the Context of Globalization)
3. การทำให้กลุ่มทางการเมืองเป็นโลกาภิวัตน์: การสื่อสารด้วยวจนภาษาและอวจนภาษา Globalizing Body Politics: Embodied Verbal and Nonverbal Communication
4. การโยกย้ายพื้นที่ทางวัฒนธรรม: ที่ตั้งของการสื่อสารทางวจนและอวจนภาษา ((Dis) placing Cultural and Cultural Space: Locations of Nonverbal and Verbal Communication)
5. การข้ามพรมแดน: การอพยพและการปรับตัวระหว่างวัฒนธรรม (Crossing Borders: Migration and Intercultural Adaptation)

6. การผสมผสานสื่อและวัฒนธรรมร่วมสมัย: การวิเคราะห์ข่าวสารเกี่ยวกับวัฒนธรรมที่หลากหลาย (Jamming Media and Popular Culture: Analyzing Messages about Diverse Cultures)
7. การให้อภิสิทธิ์: การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมในบริบทของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Privileging Relationships: Intercultural Communication in Interpersonal Contexts)
8. วัฒนธรรมของทุนนิยมและธุรกิจของการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม (The Culture of Capitalism and the Business of Intercultural Communications)
9. การเจรจาต่อรองความขัดแย้งระหว่างวัฒนธรรมและความยุติธรรมทางสังคม: กลยุทธ์เพื่อความสัมพันธระหว่างวัฒนธรรม (Negotiating Intercultural Conflict and Social Justice: Strategies for Intercultural Relations)
10. การทำให้เกิดการจัดการด้านการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมเพื่อสิ่งท้าทายความยุติธรรมทางสังคมและโอกาสความเป็นไปได้สำหรับการเป็นพลเมืองของโลกาภิวัตน์ (Engaging Intercultural Communication for Social Justice Challenges and Possibilities for Global Citizenship)

ในแต่ละบทประกอบด้วย บทอ่านที่มีลักษณะตามเค้าโครงที่เสนอในเบื้องต้นแล้วคือ

1. บทอ่านที่เน้นบริบทของโลกาภิวัตน์
2. บทอ่านที่แสดงความคิดวิพากษ์วิจารณ์ความเสมอภาคทางสังคม

3. บทอ่านที่เน้นแสดงความเชื่อมโยงระหว่างระดับท้องถิ่นและระดับโลก หรือระดับย่อย (ส่วนบุคคล กลาง (ส่วนของกลุ่ม) และใหญ่ (ด้านเศรษฐกิจหรือการเมือง)
4. แบบฝึกหัดที่เน้นกระบวนการวิทยาศาสตร์การคิดทบทวนและการฝึกปฏิบัติ
ในแต่ละบทมีบทสรุป (Summary) คำศัพท์ (Key Terms) คำถามอภิปรายและกิจกรรม และหนังสืออ้างอิง references และในท้ายเล่มนี้รวมคำศัพท์ (Glossary) และดัชนีในการหาค่า (Index) ตลอดจน Ancillary Material ที่ประกอบด้วย บทเรียนบน Website สำหรับผู้สอนและผู้เขียน เช่น บททดสอบ การนำเสนอ ตัวอย่างของหลักสูตร โน้ตประกอบการบรรยาย โครงการ video links และแหล่งข้อมูลบน Web ต่างๆ

บทวิจารณ์และข้อเสนอแนะ

หนังสือเรื่อง Intercultural Communication เป็นหนังสือที่น่าสนใจและให้ความรู้เกี่ยวกับการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมได้เป็นอย่างดีเพราะผู้อ่านจะได้เข้าใจแนวคิดหลักของการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมและในแต่ละบทผู้เขียนนำเสนอการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมในสถานการณ์ต่างๆ ทั้งในระดับบุคคล ระดับกลุ่ม และระดับเศรษฐกิจและการเมือง โดยมีเนื้อหาที่หลากหลายในด้านธุรกิจ ด้านบันเทิงเป็นต้น และในแต่ละบทผู้อ่านจะได้ทั้งแนวคิดหลัก คำศัพท์และกระบวนการในการฝึกวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับความสัมพันธ์ของการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมจากการอ่านและการลองทำกิจกรรมที่สร้างความตระหนักรู้ในการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมจากขั้นตอนของการฝึกปฏิบัติระหว่างวัฒนธรรมทั้ง 6 ขั้นตอน การสอบถาม การ

กำหนดกรอบ การกำหนดที่ตั้ง การสนทนา การคิดใคร่ครวญ และการกระทำ

หนังสือนี้เหมาะสำหรับผู้อ่านที่เป็นเจ้าของภาษา ผู้อ่านที่เป็นผู้เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองหรือภาษาต่างประเทศอาจจะมีปัญหาในการทำกิจกรรม เนื่องจากแม้ว่าในทุกบทจะมีคำศัพท์หลักให้ไว้ท้ายบท และในตอนท้ายของเล่มมีรวมคำศัพท์ (glossary) และให้คำอธิบายความหมายไว้ แต่ผู้ใช้ ต้องรู้จักใช้คำศัพท์เหล่านั้นในรูปประโยคที่ถูกต้องถึงจะทำได้ ดังนั้นขอเสนอแนะที่จะทำให้อ่านหนังสือนี้มีประโยชน์สำหรับผู้อ่านที่เป็นผู้เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองหรือภาษาต่างประเทศคือการเพิ่มรูปแบบประโยค ตัวอย่างของการใช้คำศัพท์หลักในบริบทที่เกี่ยวข้องในด้านนั้นๆ

โดยสรุปแล้วหนังสือ Intercultural Communication: Globalization and Social Justice เป็นหนังสือที่มีประโยชน์ให้ความรู้เกี่ยวกับการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมที่ทันสมัยให้แนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีและการปฏิบัติเกี่ยวกับการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมในสังคมของโลกาภิวัตน์ในด้านต่างๆ เช่น สังคม เศรษฐกิจ ธุรกิจ ที่น่าสนใจ และช่วยให้ผู้อ่านและผู้เรียนได้ตระหนักถึงความสำคัญและบทบาทของการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมในบริบทของโลกที่แปรเปลี่ยนอยู่ตลอดเวลาและได้ประสบการณ์ผ่านสถานการณ์และกรณีศึกษาที่เชื่อได้ว่าจะเป็นประโยชน์ในการปฏิบัติเมื่อได้พบกับสถานการณ์การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมจริง

เอกสารอ้างอิง

- Dahl, S. (2005). **Intercultural Research: The Current State of Dec Knowledge.**
Retrieved December 15, 2012 from http://papers.ssm.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=658202
- Hall, E.T. (1981). **Beyond Culture.** Anohor Books: Dorbleday
- Hofstede, G & Hofstede, G.J. (2005). **Cultures and Organizations: Software of the Mind Revised and Expanded 2nd edition.** The McGraw-Hill Companies.
- Inoue, y. (2007). **Cultural Fluency as a Guide to Effective Intercultural Communication: The Case of Japan and the US.** Retrieved from <http://www.immi.se/intercultural/>.
- Sorrells, K. (2013). **Intercultural Communication: Globalization and Social Justice.** Sage: Thousand Oaks, California.

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กุลพร นีร์ญนุรณะ

เป็นอาจารย์ประจำสถาบันภาษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีความชำนาญด้านการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในบริบทธุรกิจ การวัดผลและประเมินผล การวิเคราะห์ภาษาอังกฤษและวัฒนธรรมข้ามชาติ